

Farkasvermek

*Az emberek többször halnak meg, mint gondolnánk.
Minden meggyilkoltra legalább még egy gyilkos jut,
néha háromnak, négynek a golyói találhatnak a testbe,
s a veszteségek sokkal nagyobbak.
Oly nagyok, hogy a katonák érzéketlenek lesznek,
a parancsnokok tehetetlenek, a tábornokok pedig
döbbenet merednek számításaikba, nem sejtve, hogy a számok
hamisak; hogy az áldozatok számosabbak, és a zászlóaljokat
rövidesen bekerítik. Egyre szorosabbra zárulnak
körüöttük az árnyak, és nincs menekvés,
csak a szomorú, véres gödrök, a jégbe fagyott farkasvermek.*

GÁLLOS ORSOLYA fordítása

JANI VIRK

Az ugrás

A halál minden reggel újra megörvendeztet. Bár mindig ott van az ágyamban, reggelente olyan erősen megérint, hogy agytekevényeim összegabalyodnak, mielőtt elkezdenék befalni a környező tárgyakat. Azután boldog vagyok, mert tudom, hogy haldoklom, haldoklom, elúsznak tőlem a szavak, haldoklom, fejem tetejére állva, és elúszik az ég, haldoklom cigarettával a számban és elúszik a cigaretta. Haldoklom, elúszik a szentírás, elúsznak a képek, általuk ennek az igazán szép világnak a különböző vidékeivel és tárgyaival barátkozom. Mindez és más egyéb is minden reggel egy pillanatot alatt elúszik. Abban, amely ott lapul az alvás és azon pillanat között, amikor minden elúszik előlem, s a pillanatban, amely ott lapul a pillanat között, amikor minden elúszik, s aközött, amelyikben rájövök, mit jelent mindez, lapul két pillanat, amelyekben a halál minden reggel megörvendeztet. Mindkettő teli a meghittség meleg érzésével, mindkettő biztos és kellemes, hisz azt mondja: „Lám, megint valami meghitt következik, nem feledkezik meg rólad, és megnyugtat azzal, hogy még mindig itt vagy.” Aztán a negyedik pillanatban jön a halál, és én felismerem. Szétterül, és vele szétterül a pillanat, annyira, hogy el sem lehet mondani. Aztán megáll a levegőben, mint egy dagadó vitorla. Iszonyat süvölt fel az ereimben, aztán otthonias meghittséggel visszahangzik a fülemben. Jön felém a pillanat, egészen lassan, s érzem, hogyan őrlődik fel a szemem és a pillanat közötti csatornában. Az idő mutatói elgörbülnek, meghajolnak, és a mennybe mennek. A pillanat egyre közeledik, megszoktuk már egymást, már nincs kedvünk találgatni, ki kicsoda. Jön az iszonyat, de el lehet viselni, igaz, már-már a tűréshatáron, mert az idegeim olyan feszültek, mint szegény Gubec Mátéé, mielőtt elkínzott testét négybe hasították volna. Az embernek a legnagyobb önuralomra van szüksége. Hiszen aki megbolondul, akinek az idegei szétspriccelnek a világba, az nem

jól végezte a feladatát. Más szóval: nem jól sáfárkodott táalentumával, mely sajnos oly ritka. Akinek sikerül kitartania a rettenetes végig (és ez már keveredik az extázissal, biztosan olyan hülye módon, mint ama akasztottaknál, akiknek a fulladás előtt megkeményedik és feláll a farkuk – és a maga módján hasonlatos a hasban sajgó fájdalom-ból és a szívben lobogó boldogságból font zsinórhoz, amelyen a Mama bocsát a világra bennünket), de értékes és személyes, ehhez küszik el a pillanat a szemem át, és olyan lesz, mint egy kontaktlencse.

Hozzá lehet szokni ehhez, és igazuk van az embereknek, amikor azt mondják, hogy mindenhez hozzá lehet szokni. A halál olyan gyakran jön, hogy igazán nincs értelme szemet hunyni felette vagy elkergetni. Magától jött erre a világra, és bizonyára megvannak már a maga indokai. Az emberek előtt különféle álcákban mutatkozik, és nem állítom, hogy kettőnk kapcsolatában az egyedüli Arcát mutatná. Énhozzám tehát így közeledik magában vagy valami famulusa által, a lélek mély sötétjéből. Néha eszembe jut, hogy lehetne a fehér véresejt, amely évekké' ezelőtt a pupillámon átutazva ráérezett a világ lényegére, most pedig valódi ok nélkül itt tartózkodik a testemben, időnként megfordul Fix pontom körül, aztán érzem, hogy foszlanak szét a porcikáim, és sodródnak egy összetört tengely körüli forgásba. Talán a halált is valami gonosz néember hazudja, aki a halál után megmarad a tulajdon bőrében, és minden ok nélkül abba a részbe illeszti az ujjamat. Az okot nem ismerem, nincs szilárd talaj, amin az ember megállhatna, és a logika szikkadt ahhoz, hogy abból meríthetném a valóságos válaszokat, amelyek átugrálnak az emberi Beszédén. Csak el szeretném mondani, mi történt velem legutóbb, hiszen kár volna, ha a Felejtés emésztené el azt a néhány mócsingot, ami ott úszkál mindenki káposztájában.

azon a napon a halál még erősebben rámakaszzkodott. a dolgok már az állomás felé vezető úton táncoltak a szemem előtt. eltorzultak, elgördültek, behorpadtak. aggódtam miatta e látszólagos szilárdságban, a valóság jelenlét eme látszatában. megpróbáltam magam visszafogni, ellenálltam a valóság vékony felszíne alá hatoló késnek. megtámasztottam a dolgokat és velük tartottam. mikor az állomáshoz értem, feszült idegeim némileg lecsillapultak, koponyám megszabadult az erőteljes nyomástól, amely már eresztékeiben ropogtatta. megnyugtató az ajkaim közé vett cigaretta, ahogy rágyújtottam. még itt vagyunk mindketten, vigasztaltam a cigarettát és magamat. a cigaretta minden szippantással kisebbedett, én meg újra kúszni kezdtem a valóság mellett a sötétségbe, az autóbussz fékjei úgy csikorogtak, mint valami messzi alagútban, mely a hangot lassan megforgatja magában, aztán mintaként elküld egy távoli visszhangot. lassan, nehézkesen forgattam a fejem, forgásában képek között mozgott. a képek közé üres lapok ékelődtek, sem fehérek, sem feketék. elszörnyedtem a gondolatra, hogy e hasadékok bármelyike magába szívhat, megláncol, megtöri a gerincemet, körbeforgatja a fejemet, ha nem támaszkodom a képek peremére és nem tartok ki ott a végsőkéig. amint tétován közelítettem az autóbusszhoz, számoltam a lépteimet, hogy befogjam magam a számok, vagyis az absztrakciók hálójába, és megfélekedezem a szétvert valóságról, elég szerencsésen, ugrálva képből képbe, közeledtem az autóbusszhoz. lassan megkapaszzkodtam és felszálltam. az ajtóval szemben egy lány ült és mereven bámult rám. persze, mondtam magamban, ha képeken járok, mint slow motion a filmekben. a következő képben belekapaszzkodtam az ülés támlájába, s a lányra mosolyodtam. van ez így, ilyesmi is előfordul. a következő képben felkapaszzkodtam a lépcsőn, és kereszteztem az ablak felé tartó lány útját. leültem elhagyott helyére s érztem, ottfelejtette a segge melegét. ó, ezek az emberek nem tudják, mi történik velem. bocsáss meg, mondtam a lánynak, gondolom, ezt mondtam neki. már amikor kimondtam, eszméltem fel, hogy

semmit sem mondtam, már a következő pillanatban kínos volt, mikor azon kaptam magam, hogy nem tudom, valóban elnézést kértem-e tőle, egyáltalán mondtam-e valamit. hogy ne legyen probléma, elhatároztam, elülök mellőle. hogy útitársnőm ne gondolja, vele van bajom, a képeken feléje fordultam, hogy rámosolyogjak. mikor a szám mosolyra húzódott, kellemetlenül éreztem magam, mert nem éreztem a számát és az arcizmaimat és inkább emlékezetből mosolyodtam el, csak úgy a levegőbe. kellemetlen volt, hiszen akaratlanul az arcomra merevedhetett volna a fintor, ezt persze nem akartam. az első kép kezdetén láttam útitársnőm arcán, hogy a mosolyom bátorító volt. az ő ajka is mosolyra húzódott, kivillantak fehér fogai. aztán lassan, mégis egy pillanat alatt elkezdődött arcának elváltozása. ínye lassan levált a fogairól, feltárult és a semmibe kiáltott, csontjának fehérsége rémülettel töltött el. csontos szája azután hatalmas lett, borzalmasan éreztem magam, nem látod ezeket a csontokat, haldokolsz, te lány, akartam neki mondani. talán nem is ezt mondtam neki? megérezte, hogy valami nincs rendjén, és elfordult, én meg elmentem a leghátsó ülésekig, és gyötrődve bámultam ki az ablakon. táncolt előttem a tovairamló táj, a semmiből éppen kibomlott friss színek. ó, igen, csalóka leveleid teltsége és feszessége. amikor képbe foglak, úgy fogsz kivirágozni, mint egy gennyes seb, és kipréseled látszatlétedből az üresség régi és majdani szakadékait. kis hangyák kezdtek tolongani a sejtek között és széttolták őket, kinyíltam, testem meglazult eresztékeivel olyan voltam, mint az atom, kiteve a más részecskék bombázásának. ilyenkor pokolian szerencsésnek kell lennünk, vagy talán olyan szilárd törvényszerűség ez, mely szerint a test építőelemei természetellenes szétszórtságukban, melyben már semmi sem kapcsolja őket egymáshoz, azután vissza-illeszkednek saját régi épületükbe. ilyenkor az ember mindig attól fél, hogy e szétszórtságba nem lopakodik-e az ördög, hogy aztán kovászként feldagadjon, és megsemmisítse az embert.

mikor az autóbusz megállt a következő állomáson, végleg magamhoz tértem, utazás közben a képek változtak, és bár kinyíltak, nem hullottak szét. itt tértem magamhoz. a fehér vakolatú ház képe elkezdett élesedni, a barna kerítés és rajta a piros rózsák színe kitisztult. egyszerre nem volt köztük semmiféle logikai kapocs. színeik egyre feszesebbek lettek és közeledtek a szememhez. aztán a kép megállt, hirtelen kidudorodott, aztán középen, mintha megingott volna, elkezdett lassan beroggyanni, a színes lapok közepén repedések tekerőztek. a kép lassan szétesett és a széléről nagy festékdarabok kezdtek pattogzani. köztük a görcs bénította szétesett sejtjeimet. a kép darabjai lassan hullottak a kép belsejébe, ködösen fordultak egyik vagy másik oldalukra, és a színek szélei mint a fuldokló keze nyúlkáltak felém. végünk van, fiúk, mondtam nekik. a hazugság nagyobb mint a szívünk, a házunk, a kerítésünk, rózsák függnek a levegőben ablak gyanánt, melyen át megnézzük, mi van kint. alap nélkül van ez a világ, de nem is érdekli. aztán elaludtam.

A ljubljanai főpályaudvaron ébredtem fel. Szép, normális nap, ragyogó napsütés. Az emberek itt vannak, a házak itt vannak, az utak itt vannak. Útitársnőm egyszerűen ráragadt, hát meghívtam egy kávéra. Nem tiltakozott, szívesen elfogadta. Közben elmagyaráztam, hogy az autóbuszban huzat volt, ezért ültem el mellőle. Megértette. Kávé helyett minden egyebet ittunk. Megszédültem, megszédített a fiatalsága, teltsége, s persze kezdte elcsavarni a fejemet. Lassan megmámorosodtam, egyre nagyobb ostobaságokat beszéltem, s a világ kezdett kicsúszni alólam. „Elrabollak, elviszlek a koponyámra, elérünk majd egy repedéshez és belezuhanunk, s a letépett húscsapatok süvíteni fognak a levegőben. Aztán cafat a cafattal fog szeretkezni.” Nevetett, nevetése egyre távolibb lett, a levegő sűrűsödött és remgett. Az asztalra néztem, amilyen kezünk

összekulcsolódott. A kép lassan keretet kapott. A színek kidudorodtak, aztán kezdtek behorpadni. Behúzta őket, és hallottam, ahogy a semmi tölcsérésén őrlött csontok zuhognak át. Távrolról csörömpöltek a fülemben. „Már a csontjaim is odalettek,” dörögtem, s felnéztem a mennyezetre, hogy ne megint a lány nyomorult csontos száját kelljen látnom. Pocsékul éreztem magam miatta, miattam, mindannyiunk miatt. Szó nélkül felálltam, és kitámolyogtam a kocsmából. A kinti homályos, tejszerű fény a csontjaimig hatolt. A házak, az emberek, az ég kinyíltak és magukba omlottak. Mindez nem létezik, mindez soha nem is volt. Nem vagyok én, nem vagytok ti, sose volt a játék, amit játszunk. A Tromostovjén átlendültem a híd korlátján. A vízben nem volt kedvem lehunyni a szememet. Aztán levágódtam a fenékre.

A hídról néztem, hogyan ér véget a dolog. Egyszer el kell szakadnunk saját magunktól, hogy elinduljunk a magunk útján. Lassan befordultam a piac felé, és az egyik standról elemeltem egy dinnyét.

GÁLLOS ORSOLYA fordítása

MILAN JESIĆ

Szonettek

1.

*Ez éji órán, úgy látom, életem
az, ami volt – illatok, érintések,
emberek, nevek – csupa: „elfeledem”.
Likas memóriája elmém egy kreténnek.*

*Még tudok nevetni, sírni, tudom, mi a hála,
amit szeretteimért vissza-érzek –
de a szerelem oszló semmi pára:
nem süket, nem vak a Volt – néma érzet.*

*Pusztá sírok már csak az enyémeek.
Mégéltem, tudom haláluk a halálban,
gyertyacsonkok az idők áramában,
s nem főnixek, hogy újra, újra égnének.
Bár a régmúltak minden éhe bennem,
üres szájukat nem támaszthatom fel, nem.*

2.

*Minden a szerelem tanúja, szerelmes:
erdő, déli szél, tavaszi vízcsoboly;
s ha már temetett szerelmezt a szerelmes,
annak a „fönti” dolgokról valahol
minden csönd fájó fájdalmait fújja;*